

AVTIZEM – SPEKTER AVTISTIČNIH MOTENJ (SAM)

Pojem, definicija avtizma

- avtizem – grška beseda »authos« - sam
- znan mnogo let, v najzgodnejših obdobjih je bil uporabljen kot alternativa za psihozo
- avtizem je zapletena motnja, razumevanje, se je skozi desetletja povečalo – veliko vprašanje ostaja neodgovorjenih
- mediji so preko filma Rain man približali avtizem in njegove posebnosti širši publiki – toda motnja še ni »demistificirana«

AVTIZEM

- mnogi – poseben dar/talent, drugi – povezujejo ga z odporom do dotikov, z nagnjenostjo k besu, razdražljivostjo...
- kaj je avtizem? Je nevrološka – razvojna in kompleksna motnja, za katero je značilno kakovostno spremenjeno vedenje na 3 področjih/triada primanjkljajev/:
 - socialne interakcije (medsebojna, vzajemna)
 - komunikacije (besedne, nebesedne)
 - imaginacija (predstava, domišljija) z zoženostjo interesov oziroma prisotnostjo ponavljajočega in stereotipnega vedenja

SAM

- avtizem sodi med pervazivne (zelo globoke, resne, hude, celo življenjske) razvojne motnje (PRM) z začetkom v obdobju malčka (do 3 leta starosti, lahko tudi kasneje – mili avtizem)
- zgodnja obravnava je zelo pomembna
- gre za spekter ali kontinuum motenj (motnje so različno izražene)
 - težke motnje (Kannerjev sindrom – KLASIČNI AVTIZEM)**
 - zmerne motnje (Rettov sindrom – RAZVOJNE MOTNJE Z AVTIST. ZNAKI)**
→ samo določene tendence – avtistični znaki, tudi še zelo resna motnja – telesne motnje – popolna motnja mišičnega tonusa. Prisotne tudi genetske motnje – ni razvitega govora)
 - lažje motnje (Aspergerjev sindrom – VISOKO FUNKCIONALNI AVTIZEM)**

MOŽGANI OSEB Z AVTIZMOM

- možgani oseb z avtizmom delujejo drugače
- deli možganov, ki procesirajo emocije niso normalno razviti, raziskave tudi kažejo, da posamezni predeli možganov niso med seboj povezani (npr. preobčutljivost na svetlobo, vonje...)
- težave z vživljanjem (empatija), intuicija – AVTIZEM – DUŠEVNA SLEPOTA! Nimajo emocionalne in socialne inteligence razvite tako kot drugi
- odkrite so nepravilnosti v deblu možganov in kranialnih živcih/možganskih živcih

<p>Komunikacija – komunikacijski primanjkljaj (pri 1/3 se govor ne razvije, pri drugih navzoč, spremenjen – eholalia (ponavljanje), motnja neverbalne komunikacije, ni očesnega direktnega kontakta, spremenjene kretnje, govor je eholaličen – ene in iste besede če seveda govorijo)</p>	<p>Komunikacija – normalni govorni razvoj, govor je funkcionalen, v ritmu, melodiji, pragmatiki odstopa, motnje neverbalne komunikacije: pogled, kretnje, izraz obraza Hude težave pri očesnem kontaktu, obrazna mimika, kretnje drugačne</p>
<p>Primanjkljaj na področju pozornosti v otroštvu Pozornost v odnosu z drugimi, ne zanimajo se ne z pogledom, kretnjami do drugih – so egocentrični – zanima nekaj drugega, predvsem predmetni pozornosti (se ponekod da malenkost popraviti)</p>	<p>Primanjkljaj na področju pozornosti v otroštvu Pozornost v odnosu z drugimi, ne zanimajo se ne z pogledom, kretnjami do drugih – so egocentrični – zanima nekaj drugega, predvsem predmetni pozornosti (se ponekod da malenkost popraviti)</p>
<p>Socializacijski primanjkljaj Ne razumejo socialne interakcije, ne razberejo pomena, namigov, humorja, sarkazma...</p>	<p>Socializacijski primanjkljaj Ne razumejo socialne interakcije, ne razberejo pomena, namigov, humorja, sarkazma...</p>
<p>Stereotipno vedenje, rituali Stereotipije-neko vedenje, ki se ponavlja Ritualni – običaji (npr. ne marajo določene barve) Ritualni zaradi notranje tesnobe, so pod časovnim pritiskom, neznana situacija – pred tem se rešijo z rituali – da se pomirijo vsaj za nekaj časa</p>	<p>Stereotipno vedenje, rituali Stereotipije-neko vedenje, ki se ponavlja Ritualni – običaji (npr. ne marajo določene barve) Ritualni zaradi notranje tesnobe, so pod časovnim pritiskom, neznana situacija – pred tem se rešijo z rituali – da se pomirijo vsaj za nekaj časa</p>
<p>Motnje v duševnem razvoju (70%), pridružene dodatne motnje, npr. desleksija, CP, Downov sindrom, fetalni olkdolni sindrom, sindrom fragilnega x kromosoma</p>	<p>Povprečen intelektualni razvoj »briliantne intelektualne sposobnosti«, ni poročil o pojavu epi napadov</p>

ZNAČILNOSTI AVTIZMA

- nenavadno odzivanje na čutilne dražljaje (zvok, šum, svetloba, tema...)
- občutljivost na bolečino in dotik
- hiperaktivnost – hipoaktivnost
- motnje hranjenja (pica – izgovori pika → vezani na določeno hrano- barva)
- motnje spanja
- emocionalna labilnost
- agresivnost, avtoagresivnost
- pogostost – najprej od 1-2 osebi na 1000, v zadnjem času v Evropi in ZDA 6 oseb na 1000
- naraščanje avtističnih motenj
- avtizem narašča v vseh državah
- včasih niso toliko avtističnih motenj razvili, danes mnogo večja osveščenost

ODKRIVANJE, DIAGNOSTIKA

- zdravstveni pregledi pri pediatru v prvih treh letih starosti
- razvojne ambulante, mentalno higijenske službe, pedopsihiatrične ambulante (MB, LJ...)
- opazovanje otroka v skupini (poročilo vzgojitelja, učitelja)
- psihološki pregledi vključno s skalo CARS
- ocena otrokovega razvoja (lestvica zgodnjega razvoja)
- ocena kognitivnega razvoja (inteligentnost – WISC)
- ocena adaptivnega vedenja (Vinelandska skala)
- lahko še: biokemične, genetske, nefrofiziološke, nevroslikovne predstave

Zgodnja obravnava

- logopedška obravnava
- specialno pedagoška obravnava (rehabilitacijska obravnava) → za klasični avtizem
- fizioterapevtska obravnava
- delovna terapija

NAJUČINKOVITEJŠI PRISTOPI PRI IZOBRAŽEVANJU IN REHABILITACIJI V SVETU

Motivacija v skupini

- kognitivna vedenjska terapija
- pozitivna vedenjska podpora
- uporabna vedenjska analiza – za zmanjšanje neustreznih vzorcev vedenja in učenje komunikacije
- TEACCH – cilj: čim bolj smiselno in samostojno delovanje v družbi, primanjkljaj na strukturi pouka (organizacija prostora, razporeditev in ritem aktivnosti, prilagojeno poučevanje, uporaba sistema, nagrajevanje)

Pri nas to uporabljajo logopedi, velike jezikovne težave ali ni razvitega govora

- **nadomestna komunikacija**
- sistem komunikacije z izmenjavo slik PECS
- znakovni jezik
- senzorno – gibalna integracija / program psihomotorike/individualna, skupinska
- medikamentozno zdravljenje (zdravila za hud nemir, anksioznost, obsesivno – kompulzivno vedenje...)
- razstrupljanje organizma – metoda DAN – v Slo znana)
- razne diete (brez mlečna, brezgluteinska, vitaminska dieta, minerali)